

Thông tin tác giả:

Tên: Đặng Nguyễn Vân Nhi - Nữ
Ngày tháng năm sinh: 26.04.1997
Học sinh trường THPT Nam Hà
Địa chỉ: A2/29 K- Tân Vạn - Biên Hòa - Đồng Nai.
Số điện thoại: 01298561058
Email: whiterose_2604@yahoo.com.vn

Mục lục

Chức thiệu	1
Khảo bút	1
Lịch sử	4
Cảm nghĩ	5
Ý kiến	5
Hình ảnh	6

Ngay trung tâm thành phố Biên Hòa, đối diện Quảng trường tỉnh và trường Cao đẳng Mỹ thuật Trang trí Đồng Nai có một khoảng xanh xinh đẹp mát mắt. Đó chính là khuôn viên Di tích Đài Kỷ Niệm (hay còn gọi là Đài Chiến Sĩ). Từ khi còn bé, tôi đã có nhiều kỉ niệm với di tích này.

Di tích nằm ở tam giác giao nhau của hai con đường lớn: Đường Nguyễn Ái Quốc và Hà Huy Giáp, giữa khu dân cư sôi động của phường Trung Dũng. Đài được người Pháp xây năm 1923, có tên ban đầu là “Đài Tưởng niệm người Việt trận vong”. Lịch sử xây dựng đài gắn liền với một giai đoạn quá khứ thương đau của dân tộc. Nhưng trước hết, chúng ta hãy tham quan và chiêm ngưỡng vẻ đẹp của đài nhé.

*****

Kiến trúc tổng thể của đài được mô phỏng theo Ngọ Môn của cung đình Huế. Tuy nhiên, do người chỉ đạo thi công lại là vợ chồng giáo sư Robert Balick người Pháp - hai vị sáng lập trường Bá nghệ Biên Hòa (tiền thân của trường Cao đẳng Mỹ thuật Trang trí Đồng Nai), đội ngũ thi công là giáo viên và học sinh của trường nên Đài Kỷ Niệm có những nét đặc sắc riêng:

Phần đế của đài được xây cao hơn xung quanh khoảng 2 m, tạo nên vẻ tôn nghiêm và kiêu hãnh. Hai trụ thanh mảnh được tôn cao, trên mặt chạm trổ những đường nét tinh xảo bằng gốm. Trên thân của trụ đá có câu đối chữ Hán với nội dung: “*Dùng sĩ trí thân phò Tổ quốc danh bi biểu trụ vạn cổ chấn lưu phương. Chinh hồn toàn tiết phàn hương quan thu cúc xuân hoa truyền diệt tử*” được thực hiện công phu bằng gốm với màu sắc hài hòa. Mỗi đỉnh trụ có một búp sen bằng sành với ý nghĩa: “Mong người đã khuất được siêu thoát trong cõi Phật”. Giữa hai đóa sen là một hình mặt trời, bên dưới có mấy chữ Hán đề: “Vị quốc vong khu”.

Giữa đài là tấm bia đá ghi tên những con người ở Biên Hòa đã bỏ mạng vì nước Pháp. Họ là những người dân thuộc địa bị bắt lính và bị ép buộc chiến đấu trên những mặt trận xa xôi mà thực dân Pháp chủ mưu. Bên chân hai trụ có hai tượng lân châu bằng gốm. Bốn góc chân đài có tượng rồng làm bằng gốm men xanh đồng đặc trưng của Biên Hòa tỏa xuất ra bốn hướng. Các tượng lân, rồng đều được làm với một kỹ thuật tinh tế, thanh thoát. Ở mặt sau đài có một quyển sách bằng đá trắng được xây dựng sau này, nêu khái quát lịch sử của đài và tố cáo tội ác của thực dân Pháp.

*****

Nhưng tại sao thực dân Pháp lại xây dựng công trình này? Những chiến sĩ được tưởng niệm kia là ai?

Trong Chiến tranh thế giới thứ I, thực dân Pháp cần lính để tham chiến, đem quyền lợi về cho "mẫu quốc". Và bằng các thủ đoạn bắt lính tàn bạo, chúng đã mang tổng cộng 70 vạn người bản xứ đã đặt chân lên đất Pháp và trong số đó, 8 vạn người không bao giờ còn trông thấy mặt trời trên quê hương đất nước mình nữa "Trích: Bản án chế độ thực dân Pháp – Nguyễn Ái Quốc". Bác đã vạch rõ sự mỉa dân một cách lộ bịch của chính quyền thuộc địa Pháp về sự kiện "Những ngày hội ở Biên Hòa" khi chúng tổ chức khánh thành "Đài kỷ niệm người Việt trận vong" ngày 21.1.1923. Theo bài diễn văn của công sứ Pháp đọc tại buổi lễ thì tên tuổi những người được tạc trên bia đá kia là "Những thanh niên bản xứ tình nguyện rời bỏ quê hương lên đường sang Pháp để chiến đấu bảo vệ "mẫu quốc" và hiến thân cho sự nghiệp cao cả ấy". Và Ngay trong buổi lễ tưởng niệm, thay vì không khí trang nghiêm, tưởng nhớ thì lại là một cuộc hội hè phê phỡn. Cũng trong chương Thuê máu, Bác nói đến "cuộc vui" ấy như sau:

"Để lấy tiền bỏ vào quỹ xây dựng "Đài kỷ niệm người Việt trận vong" của tỉnh Biên Hòa, Ban Tổ chức ngày hội đang tích cực chuẩn bị một chương trình tuyệt diệu. Người ta bàn tán sẽ có bao nhiêu là yến tiệc giữa vườn theo kiểu Anh, nào là chợ phiên, nào là khiêu vũ ngoài trời... Tóm lại, sẽ có nhiều và đủ thứ trò chơi để ai ai cũng có thể góp phần làm việc nghĩa một cách thú vị nhất đời... Ngày 21 tháng 11 tới, chúng ta hãy đi Biên Hòa, chúng ta sẽ vừa được dự những hội hè linh đình vui tươi, vừa được dịp tỏ cho những gia đình tư sĩ Việt Nam ở Biên Hòa thấy rằng chúng ta tưởng nhớ đến sự hy sinh của con em họ.

Thật là thời đại khác

Nhưng phong tục kỳ quái làm sao!"

Vậy là cùng một việc, thực dân Pháp đã phạm phải hai tội ác: đem dân Việt Nam đi chết thay và cười trên nỗi đau của thân nhân những người lính ấy.

*****

Từ đó đến nay, nơi đây ghi dấu bao bước thăng trầm của thành phố.

Năm 1945, trong cao trào Cách Mạng Tháng 8, lá cờ đỏ cách mạng đã tung bay trên đỉnh đài.

Trong suốt cuộc kháng chiến chống Mỹ, đài vẫn đứng đó, chứng kiến những bóng máy bay của Đế quốc Mỹ lượn trên bầu trời Biên Hòa.

Năm 1988, đài được công nhận 12 Di Tích Lịch sử cấp Quốc Gia.

Năm 1992, đài được trang hoàng thêm hồ nước, vườn hoa, thảm cỏ... Đài trở thành Công Viên Kỉ Niệm.

Giờ đây, đài đã trở thành một kỉ niệm của người Biên Hòa. Những người có tuổi gọi khu chợ gần đó ngày trước là chợ Kỉ Niệm, dốc Kỉ Niệm... Những cái tên thân thương, gợi nhớ...

Và đôi với tôi, di tích này luôn gợi đến kỉ niệm về những ngày tuổi thơ hạnh phúc, được mẹ đưa đến đây ăn một que kem mát lạnh, được cha mua cho một quả bóng bay. Đó là những chiều tan học, cha và con cùng đi dạo, cha giải thích cho con về lịch sử của đài để con thêm hiểu, thêm yêu đất Biên Hòa của chúng ta. Đó là những buổi cùng các bạn mang giấy bút ra tập kí họa những bông hoa, tượng lân, rồng ở đài. Rất nhiều kỉ niệm ở nơi đây. Những kỉ niệm thương đau của quê hương, những kỉ niệm đầy ắp yêu thương, thân thuộc của chính bản thân mình...

Đã lâu không quay lại, tôi đến thăm dài và nhận ra, Đài Kỉ niệm đã thay đổi khá nhiều:

Các tượng rồng đã bị hư hại khả năng nhưng không được phục chế kĩ lưỡng, kĩ thuật mà được trám tạm bằng xi măng; cột, chằng bằng dây kẽm trông khá mất thẩm mĩ. Râu, mũi, mắt rồng đã bị vỡ mất. Các phần khác cũng đang xuống cấp nghiêm trọng.

Và đáng buồn hơn, có rất ít người đến dài tham quan.

Buồn hơn nữa, rất nhiều học sinh biết Đài, đã học Bản án chế độ Thực dân Pháp nhưng không hề biết giá trị của Đài Kỉ Niệm là gì ngoài “ một công viên bé tí không có trò chơi giữa thành phố”.

Điều đó, theo tôi, các cơ quan chức năng cần phải suy nghĩ.

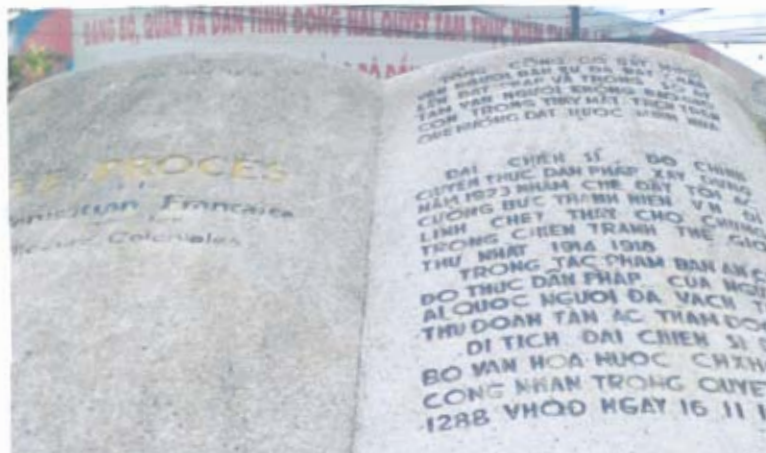
*****

Trước hết, chúng ta phải tìm cách phục chế lại các tượng rồng, biểu tượng của Đài. Không thể để tình trạng tạm bợ như thế mãi được.

Thứ hai, cần làm phong phú hơn các sinh hoạt văn hóa tại đây. Hạn chế buôn bán hàng rong, trái lên vỉa hè gây mất mỹ quan.

Thứ ba, cần giới thiệu lịch sử, giá trị của đài sâu rộng hơn, bằng những hình thức thú vị, dễ nhớ hơn.

Còn rất nhiều biện pháp nhưng trên đây, theo tôi là ba biện pháp đơn giản nhất, khái quát nhất để vực dậy tình trạng của Đài, để Đài mãi là hình ảnh đầy kỉ niệm với người dân Biên Hòa và bạn bè nơi khác.

Quyển sách bằng đá khắc
sơ lược lịch sử của Đài
Kỷ Niệm

năm quan

John Linc HÌNH ẢNH

Các danh thắng
Di tích đạt cấp
Quốc gia tại Đồng
Nai lúc giả đã
tham quan

Vân Miêu Nhân Biên
Di tích Cấp Quốc gia, công nhận năm

Danh thàng Bưu hòng
Di tích & danh thàng cấp Quốc gia. Công nhân năm 1990

Đền thờ Nguyễn Hữu Cảnh
Di tích Cảnh Quốc gia. Công nhân năm 1991

Quảng Trường Sông Phố
Di tích Cây Quốc Gia.
Cổng nhận năm 1991

Chùa Ông - Thất phủ Cổ Miếu
Di tích lịch sử - văn hóa quốc gia. Công nhận năm

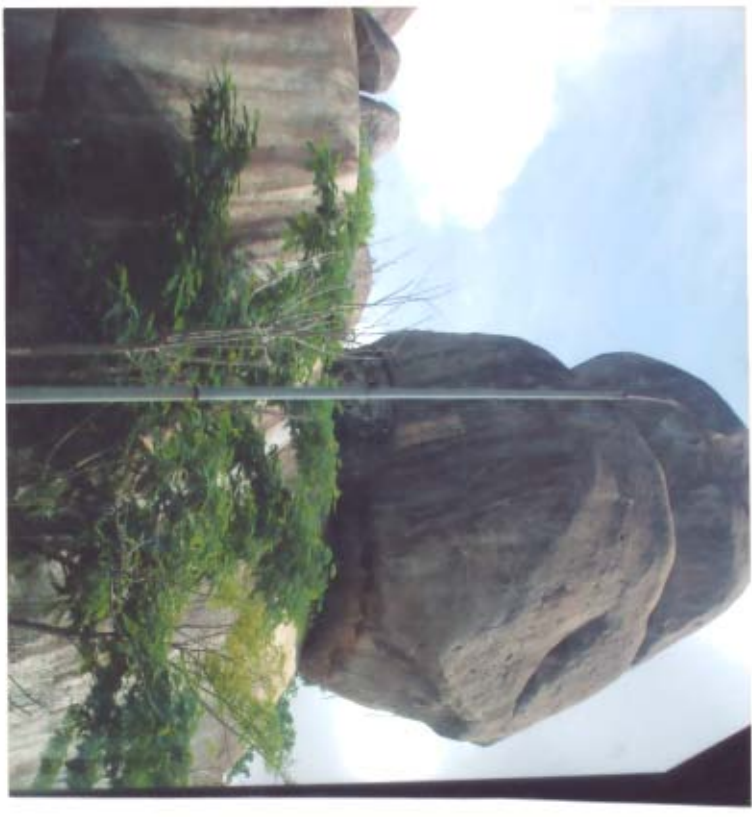
Đền Nguyễn Trãi Phường
Di tích cấp Quốc gia

Công nhận năm 1992

Chùa Đại Giác
Di tích cấp Quốc gia

- Công nhận năm 1990

Đá Ba Chông Đình Quan.
Di tích cấp Quốc gia Công nhận năm 1988

Chuyến Khu D - Căn cứ Trung Ương Cục Miền Nam.
Di tích lịch sử cấp quốc gia Công nhận năm 2001.